

وظایف مثلث استاد

ویناگر د
www.ketab.ir

نویسنده: بهروز خیری

- سرشناسه : خیری، بهروز، ۱۳۷۳-
عنوان و نام پدیدآور : وظایف مثلی استاد و شاگرد/ نویسنده بهروز خیری.
مشخصات نشر : تهران: مکی، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری : ۶۴ ص.
شابک : ۷۳۰۰۰۰ ریال: ۳-۵-۹۸۵۹۳-۹۷۸-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : کتابنامه: ص. ۶۴؛ همچنین به صورت زیر نویس.
موضوع : معلمان -- روابط با شاگردان
Teacher-student relationships
معلمان -- روابط با شاگردان -- جنبه‌های اجتماعی
Teacher-student relationships -- Social aspects
معلمان -- اخلاق حرفه‌ای
Teachers -- Professional ethics
رده بندی کنگره : LB۱۰۳۳
رده بندی دیویی : ۶۰۳/۵۷۱
شماره کتابشناسی ملی : ۸۸۳۳۹۲۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیپا

نویسنده: بهروز خیری
عنوان: وظایف مثلی استاد و شاگرد
طراح جلد: محمدحسین عبدالغفوری
صفحه آرا: فاطمه عسکریان

چاپ اول: بهار ۱۴۰۱ تیراژ: ۱۰۰۰ جلد تعداد صفحات: ۶۴ صفحه
قطع: وزیری قیمت: ۷۳۰۰۰ تومان شابک: ۳-۵-۹۸۵۹۳-۹۷۸-۶۲۲-۹۷۸
کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

تلفن درخواست کتاب: ۰۹۰۱۵۷۵۶۲۲۹

پیشگفتار

چیزی که مؤلف را ترغیب و تشویق به نوشتن این اثر نمود، این بود که با توجه به تدریس بنده در کلاس درس متوجه این موضوع شدم که اگر برای استاد و شاگرد وظایفی تعیین می‌گشت و هر یک به آن وظایف عمل می‌کردند، دیگر چالش‌های اساسی در تعلیم و تربیت رخ نمی‌داد. این مهم باعث شد که دست به نوشتن این اثر بزنم و در رابطه با وظایف شاگرد و استاد نسبت به هم مطالب مبسوطی بیان کنم؛ و از این نظر حائز اهمیت است که با دانستن این وظایف می‌توانیم حوزه تعلیم و تربیت را به بهترین نحو ممکن درک نماییم. ناگفته نماند که نوشتن این اثر باعث شد که خویش یک سری وظایف را یاد گرفته و در کلاس درس پیاده نمایم؛ و برای خود جالب بود که دانستن و رعایت کردن برخی نکات به چه اندازه می‌تواند درس مؤثر باشد. البته ذکر این مطالب کفایت نمی‌کند بلکه باید در عمل بدان پردازیم تا بتوانیم اثر آن را احساس نماییم.

این نوشتار بر آن است که بتواند وظایف شاگرد و استاد را تبیین نماید تا با این شرح وظایف به حوزه تعلیم و تربیت خدمت والایی نموده باشیم. این اثر در سه فصل نظام یافته است که ابتدا به اهمیت و جایگاه علم و عالم و متعلم و معلم پرداخته شده است که با توجه به آن ارزش علم و دانش را متوجه می‌شویم و در بعد به شرح وظایف استاد پرداخته که استاد و معلم می‌تواند با یادگیری و عمل به آن، شاگردان را به علم و دانش تشویق نماید و یکی از مشوق‌های آنان باشد. سپس در فصل سوم به وظایف شاگردان پرداخته شده است که با توجه و یادگیری آن می‌تواند با سعه صدر بیشتر به علم‌آموزی پردازد.

در ابتدا خاضعانه‌ترین سپاس و تقدیرها تقدیم به دو گنج نهانم (پدر و مادر) که همواره مشوقم بودند و پیمودن روزهای سخت زندگی ام بدون دعای خیر و برکت وجودشان غیر ممکن می‌باشد. از خانم زهرا میرزا بابایی و علی بهرامی، جزء بهترین دانشجوهای دانشگاه تهران و فرهنگیان که بسیار حقیر را در نگارش این اثر مساعدت نمودند کمال تشکر را دارم. حسن ختام این مطلب را با حدیث نورانی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به پایان می‌رسانیم که می‌فرمایند: مؤمن هنگامی که مرد ورقه‌ای از خود به یادگار گذاشت که در آن علمی است همان ورقه در قیامت بین او آتش حائل می‌گردد. و خداوند تبارک و تعالی به هر حرفی که در آن نوشته شده است شهری هفت برابر وسیع‌تر از دنیا مرحمت می‌کنند.^۱

فهرست مطالب

۵	پیشگفتار.....
۱۰	مقدمه.....
۱۳	فصل اول: مقام و ارزش علم، عالم، معلم و متعلم.....
۱۶	علم بهتر است یا ثروت.....
۱۹	فصل دوم: وظایف استاد.....
۲۰	الف - وظایف استاد در قبال شاگرد.....
۲۰	۱- حسن نیت.....
۲۱	۲- شاگرد به مثابه فرزند استاد.....
۲۲	۳- تشویق و ترغیب به دانش و علم.....
۲۲	۴- برخورد قاطع با شاگردان هنجارشکن.....
۲۳	۵- تواضع استاد به شاگرد.....
۲۴	۶- سخاوت مطالب علمی.....
۲۵	۷- داشتن خلاصه اطلاعاتی از شاگرد.....
۲۵	۸- جویای احوال شاگردان.....
۲۵	۹- تلاش استاد به جهت تقریب دروس و اذهان شاگردان.....
۲۶	۱۰- اشتغال اوقات شاگرد به علم و دانش.....
۲۶	۱۱- به چالش کشیدن موضوع توسط استاد.....
۲۷	۱۲- احترام به شاگرد و افکار او.....
۲۷	۱۳- عدم تبعیض نسبت به شاگردان.....
۲۸	۱۴- توجه به علوم دیگر در صورت عدم علم به آن.....
۲۹	۱۵- استعدادیابی توسط استاد.....
۲۹	۱۶- تربیت استاد.....

- ۱۷- نهی از القاب ناپسند به شاگرد ۳۰
- ب- وظایف استاد نسبت به خود ۳۱
- ۱- عدم فارغ التحصیلی ۳۱
- ۲- تبادل علمی ۳۱
- ۳- به کارگیری علم و دانش ۳۲
- ۴- حسن خلق و بردباری ۳۳
- ۵- دریغ نورزیدن از تعلیم علم ۳۴
- ۶- شهامت استاد ۳۵
- ۷- آراستگی استاد ۳۵
- ۸- قدرت فن بیان ۳۵
- ج- وظایف استاد نسبت به علم (درس) و تعلیم (تدریس) ۳۶
- ۱- به یاد خدا بودن در شروع درس و تدریس ۳۶
- ۲- ادب در کلاس درس ۳۶
- ۳- حضور با آمادگی جسمی و روحی در امر تدریس ۳۷
- ۴- تازه و به روز بودن منبع تدریس استاد ۳۷
- ۵- به کارگیری نوین ترین روش تدریس ۳۷
- ۶- صوت استاد در جلسه تدریس ۳۸
- ۷- اجتناب از اطناب و ایجاز در تدریس ۳۸
- ۸- نمی دانم استاد در جلسه تدریس ۳۹
- ۹- ایجاد نظم در کلاس درس ۴۰
- ۱۰- محبت و توجه استاد به شاگردان تازه وارد در کلاس درس ۴۰
- ۱۱- اعلام اشتباه استاد در کلاس درس ۴۱
- ۱۲- تعیین نماینده برای کلاس درس ۴۱
- ۱۳- اتمام تدریس ۴۱
- ۱۴- پیشگیری از جدال در کلاس درس ۴۲

۴۳	فصل سوم: وظایف شاگرد
۴۴	الف - وظایف شاگرد نسبت به استاد
۴۴	۱- یافتن استاد
۴۵	۲- قدر دانستن استاد
۴۵	۳- تواضع و فروتنی در مقابل استاد
۴۶	۴- استاد به منزله پدر
۴۶	۵- ارجح بودن رأی استاد
۴۷	۶- تشکر از ارشاد استاد در عین تحمل تندرویی استاد
۴۸	۷- آراستگی شاگرد
۴۸	۸- مراقبت از حرکات و گفتار در مقابل استاد
۵۰	۹- سؤال از استاد و عدم سؤال‌های فرسایشی
۵۱	۱۰- احترام به استاد
۵۲	۱۱- عدم پاسخ زودتر از استاد
۵۲	۱۲- استاد را باید پزشک معالج روان برشمرد
۵۳	ب - وظایف شاگرد نسبت به درس و جلسه تدریس
۵۳	۱- درگیری با علم و یا درس در کلیه اوقات
۵۴	۲- درس آن روز همان روز
۵۴	۳- مباحثه دروس
۵۵	۴- تمرکز بر یادگیری درس
۵۵	۵- تفکر به درس
۵۶	۶- عدم تنبلی درس
۵۷	۷- برنامه‌ریزی برای درس
۵۷	۸- کتابت درس
۵۸	۹- رعایت ادب در جلسه تدریس
۵۹	۱۰- وظیفه شاگرد برتر در کلاس درس
۶۰	۱۱- شرکت در کلیه جلسات تدریس

مقدمه

هر شخصی در زندگی خویش الگویی برای سبک زندگی خود قرار می‌دهد و اگر او بهترین الگو را انتخاب نماید می‌تواند در جامعه جزء بهترین‌ها باشد و این الگو باید بهترین باشد تا بتواند نیروی انسانی خاص تربیت نماید. مسئله تعلیم و تربیت در اسلام یکی از مسائل بنیادین می‌باشد به اندازه‌ای که در احادیث ائمه معصومین علیهم‌السلام عالمان را وارثان انبیاء معرفی نموده‌اند و این صفای معنوی و الهی است که معلمان را به این امر تشویق و ترغیب می‌نماید.

و این زمانی محقق می‌شود که استاد و معلم با عشق درونی خویش به تعلیم پردازد و این نکته را تنها معلم با عشق است که درون خویش می‌فهمد. البته وظیفه معلم این نیست که سواد انسان را زیاد کند بلکه او باید به تربیت پردازد. یکی از علمای معاصر می‌فرماید: معلم کلاس که تدریس می‌کند اگر سخنش عالمانه بود به وظیفه‌اش عمل کرده ولی مربیان این چنین نیستند فقط نمی‌خواهند یاد بدهند، می‌خواهند مطلب را به جان تحویل بدهند و بعد بازتاب آن را در جان ببینند و شکوفایی جان را روزانه ارزیابی نمایند و رشد او را ببینند. ^۱ حال که کم و بیش جایگاه علم و معلمی را می‌دانیم در این اثر از وظایف استاد به شاگرد و شاگرد به استاد مطالبی ارائه شده است زیرا هر یک اگر وظایف خویش را به درستی انجام دهند. عرصه علم و دانش می‌تواند به بهترین نحو در جامعه رشد نماید و در این اثر متوجه می‌شویم که چه وظایف موشکافانه‌ای استاد و شاگرد نسبت به هم دارند که متأسفانه به راحتی از کنار آن می‌گذریم.

نکته دیگر اینکه این اثر، محصول سالیان متعدد شاگردی و معلمی است که تجربه مؤلف در حوزه معلمی و متعلمی و رویارویی با چالش‌های تعلیم و تربیت می‌باشد سعی شده است که این اثر تئوری صرف نباشد. و این اثر در فصل‌هایی تنظیم شده است که عبارت‌اند از:

فصل نخست با عنوان جایگاه و مقام علم و دانش به موضوعاتی همچون مقام و ارزش علم، عالم و معلم پرداخته که در این فصل متوجه می‌شویم که علم و دانش چه جایگاه و ارزش والای را دارند. در فصل دوم که مربوط به استاد است از وظایف سه‌گانه (شاگرد، خود و درس) سخن به میان آمده است و با رعایت این نکات می‌تواند جزء بهترین اساتید باشد. و در فصل پایانی به بحث مربوط به

۱. جوادی آملی، عبدالله، نقش و جایگاه مربیان پرورشی در مدارس، ص ۴.

شاگرد پرداخته‌ایم، زیرا علاوه بر استاد شاگرد هم باید یک سری وظایف را رعایت نماید تا بتواند راه و رسم شاگردی را پیاده نماید.

امید است این اثر شکل گرفته بتواند قدمی مؤثر و رونده در حوزه تعلیم و تربیت باشد و معلمین، متعلمین و کسانی که به کسب علم و دانش مشغول اند را به این حوزه ترغیب نماید. و در پایان از تمام کسانی که به مطالعه این اثر می‌پردازند خواهشمندم که موشکافانه و نکته‌سنج، به دقت کاستی‌ها را پیدا کرده و به مؤلف هدیه بدهید و حقیر نیز با جان و دل پذیرای شما هستم.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین

قم المقدسه رمضان ۱۴۴۳

بهروز خیری

www.ketab.ir